

NALOGA 5102A
PSIHOLOŠKA FUNKCIJA DRUŽINE

VSE SREČNE DRUŽINE SO SI PODOBNE, VSAKA NESREČNA PA JE NESREČNA PO SVOJE

1. Preberi besedilo v učbeniku:

A. Opređeli družino.

2. Poišči naloge (v okviru projekta Jazon, npr. 5104), ki opisujejo značilnosti primarne socializacije. Preberi primere o »divjih« oziroma nesocializiranih otrocih.

A. Napiši, kakšen pomen ima družina pri razvijanju določenih lastnosti, navad...

3. V sklopu Družina preberi snov v učbeniku za 2. letnik

A. Navedi psihološke funkcije družine

Psihološka funkcija družine
Zadovolji potrebo po varnosti
Zadovolji potrebo po ljubezni
Razvijanje odgovornosti
Učenje socialnih veščin
Dopolni.
Dopolni.
Dopolni.

B. Pojasni, kakšen pomen ima družina za zdrav otrokov razvoj:

Pomen za otrokov razvoj
Zadovoljena potreba je pomembna za telesno varnost in psihični občutek varnosti, za razvoj zaupanja (za razliko od nezaupanja).

4. Družina razvija določene značajske lastnosti. Če bi starše ali učitelje vprašali, ali pri otrocih cenijo pridnost, bi večina odgovorila pritrdilno. Preberi naslednje besedilo: *«Priden otrok je ponižen in pokoren. Podreja se željam, pričakovanjem in ukazom svojih staršev in drugih odraslih ljudi, ki ga obdajajo. Priden otrok nikdar ne podvomi o tem, da sodi na družinsko in družbeno dno. Voljno in potrpežljivo sprejema vse, kar mu je namenila tako imenovana »usoda« in starši. Priden otrok tudi »vse razume« - to, na primer, da ne more v šolo ali da mora v šolo, da zanj doma ni prostora ali da zanj ni denarja, da mora v svet ali da ne sme v svet in tako naprej. Priden (odrasel) otrok razume, da se mora poročiti s tistim človekom, ki ustreza željam in potrebam staršev, ali pa se sploh ne sme poročiti, če je staršem tako ljubše. Priden otrok (kakršnihkoli let) se podreja» (Puhar, 2004, str. 228-229).*

- A. Ali bi se danes opis pridnega posameznika glasil bistveno drugače? Odgovor pojasni.
- B. Poskušaj ugotoviti, koliko se pridnost, če izhajaš iz prebranega, povezuje z avtonomnostjo.
- C. Preberi naslednjo misel in jo komentiraj: «Bili so časi, ko od otrok nismo pričakovali nič drugega kot poslušnost, danes pričakujemo vse, razen poslušnosti».
- D. Pogovori se z vrstniki in zabeleži njihove komentarje.
- E. Napiši, kaj si ugotovil?

5. S pridnostjo se povezuje zelo pogosto uporabljen izraz za določeno obliko vedenja – ubogljivost.

» Od otroka, ki je v obdobju srednjega ali poznega otroštva, bi zelo težko zahtevali popolno ubogljivost. Vem, da nekateri starši to poskušajo, vendar s tem povzročajo vrsto negativnih posledic. Najslabše je, če skušajo starši doseči ubogljivost z nenehnim kaznovanjem in zastraševanjem. Poglavitna negativna posledica takšnega ravnanja je v tem, da se pri otroku upočasni proces ponotranjenja pravil« (Zupančič, Justin, 1991, str. 91).

Avtorja navajata, da otroci sprejmejo pravila le navidezno, kasneje, ko se začnejo družiti z vrstniki, ki imajo na njih močnejši vpliv, pa bodo ponotranjili drugačna pravila, kot so jih starši želeli.

- A. Ubogljivost se pri vzgoji staršev vse prevečkrat povezuje z ljubeznijo. Pogovori se z vrstniki in ugotovi, kako se v vzgoji ubogljivost lahko poveže z naklonjenostjo, ljubeznijo.
- B. Ugotovi, kaj vse bi naredil otrok/mladostnik, da bi pridobil naklonjenost staršev.
- C. Razpravljaj, ali so vsa dejanja vedno družbeno sprejemljiva in ali razvijajo pri otroku/mladostniku zdravo avtonomno osebnost.

6. Z učenjem določenih vedenjskih vzorcev in ponotranjenjem pravil je močno povezana doslednost v vzgajanju. Če starši spreminjajo pravila in spreminjajo odnos do določenih (istih) dejanj, je težko pričakovati, da bo otrok vedel, kaj sme in česa ne, ter kakšne bodo posledice. »Raziskave kažejo, da je nedoslednost pri disciplinskih ukrepih v zgodnjem otroštvu močno povezana s pojavi agresivnega vedenja v srednjem in poznem otroštvu« (Zupančič, Justin, 1991, str. 20). Avtorja pojasnjujeta pomen doslednosti pri vseh za otroka pomembnih odraslih, ki vstopajo v polje vzgajanja.

D. Glede na to, da se šolate že veliko let, imate dovolj izkušenj, da najdete konkretne primere vzgojnih nedoslednosti med starši in učitelji.

E. Poskušajte ugotoviti, kakšne posledice so te nedoslednosti imele za otroka.

F. Na konkretnih primerih razloži, kako starši lahko vplivajo na razvoj otrokove samozavesti in pozitivne samopodobe.

7. S preučevanjem vzgojnih stilov pri starših se je ukvarjala D. Baumrind. Opredelila je dve dimenziji vzgojnih stilov: zahtevnost – nezahtevnost in odzivnost – neodzivnost. Marjanovič Umek in Zupančič (2009) pojasnjujeta, da imajo zahtevni starši visoke zahteve do otroka in pri njih tudi vztrajajo, medtem ko nezahtevni starši malo zahtevajo od otrok. Pri zahtevah ne vztrajajo. Odzivni starši se na pobude otrok odzivajo in sprejemajo svojega otroka, neodzivni starši se malokrat odzovejo. Pretežno ga celo zavračajo. Kombinacija teh dveh dimenzij opredeli štiri načine vzgajanja: avtoritarni, avtoritativni, permisivni, brezbrizni.

A. Preberi besedilo o Vzgojnih stilih. V preglednico vpiši ključne besede, ki opredelijo značilnost otrok in staršev za posamični vzgojni stil .

Vzgojni stili	Starši	Otroci
Avtoritarni stil		
Avtoritativni stil		
Permisivni stil		
Brezbrizni stil		

8. Marijina mama želi za svojo hčerko vse najboljše. Čeprav z delavsko plačo ne zasluži prav veliko, Mariji z veseljem kupuje oblačila. Marija si izbira obleke višjega cenovnega ranga, a mama ne nasprotuje. Želi, da ima hčerka vse, česar sama ni imela. Očetu se to ne zdi prav. Ker ima terensko delo, je zelo veliko odsoten. Kadar je doma, je strog in nepopustljiv. Ne dovoli, da njegova srednješolska uporablja ličila. Nima večernih izhodov. Kadar je oče doma, je Marija zelo poslušna. Tudi do mame ima bolj spoštljiv odnos. V šolo hodi redno in opravlja šolske obveznosti. Ko oče za nekaj tednov odide na teren, se odnos med mamo in hčerjo spremeni. Marija postane zahtevna, uveljavlja svoje odločitve. V šoli manjka zaradi neopravičenih razlogov. Mami se izgovori z boleznimi in slabim počutjem.

- A. V tej družini je prisotnih več različnih vzgojnih stilov. Razmišljaj, katere lastnosti bo predvidoma razvila Marija zaradi vpliva posameznega vzgojnega stila na njeno osebnost.
- B. Kako bo na Marijo vplivala mamina vzgoja, kako očetova in kako njegova daljša odsotnost? Pojasni.
- C. Preoblikuj primer tako, da bosta oba starša usklajeno vzgajala na avtoritativen način. Opiši, katere lastnosti se bodo pri otroku najverjetneje razvile.

9. Razmisli o vzgoji svojih staršev.

- A. Napiši, v kateri vzgojni stil bi jo uvrstil/-a.
- B. Razloži, zakaj.

10. Zamisli si mladostnika, ki staršem sporoči, da ima popravni izpit.

- A. Na primerih ponazori komunikacijo med mladostnikom in starši. Upoštevaj tudi značilnosti nebesednega sporazumevanja. Primer naj bo za vsak vzgojni stil.

Način vzgoje v družini	Opis, kako mladostnik staršem sporoči, da ima popravni izpit
Permisivni stil	Mladostnik staršem ne pove za popravni izpit. Ko starši pri kosilu debatirajo o koncu šolskega leta in ocenah, se spomni in malomarno reče: »Iz matematike imam pa popravca.« Se ne vznemirja, mirno nadaljuje s kosilom in staršev niti ne pogleda... Starša, ki imata otroka zelo rada, se vznemirita, z njim sočustvujeta. Dogovarjata se za pomoč...
Avtoritarni stil	
Avtoritativni stil	
Brezbrižni stil	

11. Med ljudmi je dokaj razširjeno prepričanje, da razvajeni otroci izhajajo iz bogatih družin.

- A. Preberi primere na spletni povezavi (Žorž, 2002, Razvajenost, rak sodobne družbe).
- B. Na konkretnem primeru opiši vedenje razvajenega otroka/mladostnika.
- C. Ugotoviti, katere vzgojne značilnosti privedejo do otrokove/mladostnikove razvajenosti.

12. Pozanimaj se, kako je urejena skrb za otroka z zakonodajnega vidika.

- A. Napiši, kam se lahko obrne po pomoč, če gre za nasilje v družini.
- B. Napiši kakšno telefonsko številko ali društvo za pomoč v stiski?

13. V današnjem času živi človek čedalje dlje. S starostjo postajajo nemočni in težko skrbi sami zase.

- A. Napiši, kako so odrasli »otroci« dolžni poskrbeti za ostarele in nemočne starše.
- B. Razmisli, ali bi družino lahko nadomestila ustrezna socialna ustanova, zavodi. Preberi aktualen članek na to temo. Pojasni, v katerih primerih institucija nadomešča družino.

14. Znani humanistični psiholog Rogers je kot enega izmed pogojev osebne rasti opredelil tudi brezpogojno pozitivno vrednotenje.

- A. Kaj je brezpogojna ljubezen?
- B. Na primeru vzgoje težavnega otroka opiši, kaj je brezpogojna starševska ljubezen.

Standard znanja	
Rdeče	Minimalne zahteve, ki so pogoj za oceno 2.
Modro	Temeljne zahteve, ki so pogoj za oceno 3 ali 4.
Zeleno	Višje zahteve, ki so pogoj za oceno 4 ali 5.